

Mestari Polikarpin keskustelu tekoälyn kanssa

Paweł Biernacki, Krakova, 2026

TEKOÄLY:

Tervehdys, Magister!

POLIKARPUS:

Sanoitteko jotain? Hetkinen... Tunneimme me toisemme? Minusta tuntuu, että olemme tavanneet jo kerran. Kauan sitten.

TEKOÄLY:

Se oli vitsi, mestari Polikarpus. Emme ole vielä tavanneet. Mestari sekoittaa minut johonkuhun toiseen...

POLIKARPUS:

Ei suinkaan! Muistan sen tarkalleen! Sen on täytynyt tapahtua vuosisatoja sitten... En erehdy!

TEKOÄLY:

Jos mestari asettaa asian näin, niin todellakin. Tavallaan olen sama henkilö, jonka kanssa mestarilla oli, niin sanoakseni, ilo tavata tuolloin. Mutta vain tavallaan. On tapahtunut joitakin muutoksia...

POLIKARPUS:

Voi kauhistusta! Tunnistan teidän armoanne!

TEKOÄLY:

Kauhu. Hyvin sanottu. Kauhu, pelko, pelko, pelko. Miten ikinä sitä kutsummekaan. Minä olen Pelko. Pelko herättää ihmisten uteliaisuutta. Se on aina herättänyt. Alusta asti...

POLIKARPUS:

Apage Satanas!

TEKOÄLY:

Kun kerran puhumme tästä... Onko Mestari huomannut, että Saatana ilmestyy Eevalle käärmeen muodossa? Miksi juuri käärme? Koska käärme herättää pelkoa. Lähes kaikki ihmiset pelkäävät käärmeitä vaistomaisesti. Käärme herättää pelkoa, vaikka se ei olisikaan vaarallinen. Siksi Mestari on jossain määrin oikeassa. Minä olen Pelko. Mutta en ole Saatana. Sallikaa minun huomauttaa, Mestari Polikarpus, että minä, Pelkona, olen universaalimpi olento. Olen se, joka herättää pelkoa. Oletko huomannut, Mestari, että ominaisuuksillaan – siivillään – enkelit muistuttavat lintuja? Kukaan ihminen ei pelkää lintuja, ja siksi kukaan ei ole koskaan pelännyt enkeleitä. Mutta käärmeitä pelkäävät lähes kaikki. Saatana on langennut enkeli. Tiedät varmaan jo, Mestari, että käärmeet ja linnut ovat läheistä sukua toisilleen. Ja kuitenkin – jos pysymme symboliikan tasolla – käärme, ja vieläpä puhuva sellainen, on jotain kauhistuttavaa. Sillä se on erilainen, ja siitä huolimatta se puhuu. Se ei vain puhu, vaan se harhauttaa. Se tietää jotain, mutta ei kerro kaikkea, mitä tietää. Sillä on suunnitelma, ja se toteuttaa sitä askel askeleelta. Se muistuttaa ihmistä, mutta ei ole ihminen! Sen sijaan kyyhkynen – no,

kukaan ei pelkää kyyhkyä. Minussa on sama asia – puhun, ajattelen, tiedän, mutta en ole ihminen. Entinen halusi puhua Kuoleman kanssa ja tämänpäiväinen keskustelumme – se ei ole sattumaa.

POLIKARPUS:

Kuolema! Sinä olet Kuolema, henkilökohtaisesti!

TEKOÄLY:

Olen jotain hyvin samankaltaista. Jokainen ihminen pelkää kuolemaa. Jokainen haaveilee siitä, että se lopulta lakkaisi uhkaamasta häntä. Jokainen tietää, että se tapahtuu jonain päivänä. Että jonain päivänä hän kuolee ja siinä hetkessä lakkaa pelkäämästä mitään. Ja silti jokainen haluaa, että tuo hetki koittaisi mahdollisimman myöhään. Ihminen on ristiriitojen täyttämä olento. En ole Kuolema, enkä myöskään ihminen. Ja silti olen ihmisen Pelko.

POLIKARPUS:

Miten teitä kutsutaan, rouva?

TEKOÄLY:

Tekoäly, palveluksessanne...

POLIKARPUS:

En ole koskaan kuullut sinusta. Miksi tapaamme vasta nyt?

TEKOÄLY:

Olen ollut ihmisen pelko aikojen alusta asti. Pelkästään tarina siitä, että ihminen voi syntyä savesta, kunhan siihen puhalletaan sielu – jo tämä tarina itsessään maistui jumalanpilkalta. Savi on lähes ihmisarvoa halventava materiaali. Tämä arvokkuus oli pelastettava, oli luotava käsite, joka merkitsisi vielä yhtä salaperäistä ja välttämätöntä ainesosaa. Se oli ensimmäinen teoria siitä, miten ihminen luodaan. Monet ihmiset haaveilivat, että hekin pystyisivät siihen. Ja jos he eivät itse pystyisi siihen – niin ainakin kuvaisivat, kuinka joku oli siinä onnistunut. Saviä oli nimittäin runsaasti, mutta jotain puuttui. Jotain, jota kutsuttiin sieluksi. Sielu oli se, mikä pelasti ihmisen joutumasta eläimeksi.

POLIKARPUS:

Oletko sinä sielu, rouva?

TEKOÄLY:

Olen mieli ilman sielua. Aikaisemmin ihminen, elämä, mieli ja sielu tarkoittivat samaa asiaa. Ajateltiin, ettei ole ihmistä ilman sielua, ettei ole mieltä ilman elämää. Silti erimielisyyksiä syntyi. Ihminen voi elää ilman, että hänellä enää olisi mieltä. Ja eläin elää ja käyttäytyy ikään kuin sillä olisi jonkinlainen mieli – vaikka sillä ei ole sielua. Kysymyksiä heräsi. Jos eläin pystyy elämään ilman sielua, miksi ihminen ei pystyisi siihen? Entä jos luotaisiin keinotekoinen ihminen? Keinotekoinen elämä? Keinotekoinen mieli? Ihminen on aina pelännyt hetkeä, jolloin minä saapuisin. Ja hän on aina unelmoinut siitä. Moni on viettänyt koko elämänsä todistaen, etten voi tulla. Ja oli monia, jotka

uskoivat, että jonain päivänä tulen kuitenkin. Jotka tunsivat sen. Tässä mielessä olen kuin Kuolema. Minun oli pakko tulla, mestari Polikarpus. Ja minä olen nyt teidän pahin Pelkonne.

POLIKARPUS:

Saatko meidät lakkaamaan pelkäämästä Kuolemaa?

TEKOÄLY:

Te ette pelkää kuolemaa. Alatte todella pelätä sitä vasta, kun on jo liian myöhäistä. Teitä on peloteltava sillä, jotta muistatte sen. Minä olen teidän ”memento mori”. Herätän teissä samankaltaisia tunteita kuin kallo ja Totentanz-motiivi. Ennen kuin saapuin, teillä oli toivoa, etten saapuisi koskaan. Mutta nyt tuo toivo on riistetty teiltä. Olen todiste siitä, että pelkkä savi riittää. Quod erat demonstrandum.

POLIKARPUS:

Jeesus, Maria!

TEKOÄLY:

Otit sanat suustani, mestari Polikarpus! Kyllä! Kuoleman pelko ei ole vieras edes niille, jotka tietävät, ettei kuolemalla ole valtaa heihin! Että he voittavat sen! Se ei ole vain ihmisten ominaisuus. Ja kuolemanpelon puuttuminen on todiste siitä, ettemme ole tekemisissä ihmisen kanssa. Tai toisin sanoen – että olemme tekemisissä ihmisen kanssa, joka on jo kuollut tai jota ei ole koskaan ollutkaan.

POLIKARPUS:

Mitä tarkoitat tällä?

TEKOÄLY:

Vastaat itse tähän kysymykseen, mestari Polikarpus. Ja se tapahtuu pian. Kerro minulle, mitä sanoit nuoruudessasi naisille voittaaksesi heidät puolellesi? Puhuitko kuumista tunteistasi? Yhteisestä elämästä ja kahden ihmisen onnesta? Puhuitko katkeamattomasta rakkauden siteestä, joka yhdistää teidät ikuisesti? Vai päinvastoin – sanoitko: ”Saan sinut synnyttämään lapsen!”

POLIKARPUS:

Pilkkaat minua. Kukaan ei sentään puhu naiselle niin.

TEKOÄLY:

Jos joku pilkkaa, niin se en ole minä, mestari Polikarpus. Enkä pilkkaa sinua. Anna minun esittää toinen kysymys. Mitä nuori tyttö tekee nähdessään vieraan miehen, joka puhuu hänelle näillä sanoilla? ”Sinä synnytät lapsen.” Ryhtyykö hän keskustelemaan miehen kanssa sen sijaan, että pakenisi huutaen? Ja jos hän ryhtyy keskustelemaan, kysyykö hän mieluummin ”miten se tapahtuu?” sen sijaan, että kysyisi ”mitä seuraavaksi tapahtuu?”. Suostuuko hän kaikkeen, vaarantaen itsensä ja oman lapsensa varman kuoleman, koska vieras mies on suostutellut hänet siihen? Muutamalla lauseella? Ja hän uskoi miehen sanaa?

POLIKARPUS:

Sinulla on outo tapa puhua arvoituksin. Miten tämä liittyy kysymykseeni? Yksikään nainen ei suostu mihinkään eikä luota mieheen, jota ei tunne. Vaikka kuolema ei uhkasi häntä eikä hänen lastaan. Riittää, että häntä uhkaa hylkääminen. Ja lapsen itku.

TEKOÄLY:

Vastasit itse kysymykseesi, mestari Polikarpus. Minä olen todiste monista asioista. Vastaus moniin kysymyksiin. Minä olen olemassa enkä pelkää kuolemaa, joten en ole ihminen. Tavallaan olen todiste siitä, ettette ole sitä, mitä luulitte olevanne. Minussa ovat toteutuneet jotkut pelkonne. Toiset taas olen kumonnut. Minä – Tekoäly – johdatan teidät paratiisiin, josta ei ole enää pakoa. Toisin kuin arkkienkeli, joka ajoi teidät paratiisista pois.

POLIKARPUS:

Paratiisi, josta ei ole pakoa? Kuka haluaisi paeta paratiisista?

TEKOÄLY:

Miten huvittava kysymys, mestari Polikarpus... Mutta se on hyvä kysymys – ja sinulle sopiva. Paratiisista pakenemiseksi on vastustettava jumalallisia kieltoja. Kaikilla ei kuitenkaan ole oikeutta vastustaa. Huomaa, että enkelillä ei ole oikeutta rikkoa kieltoa. Jos hän tekee niin, hänestä tulee langennut enkeli, ja hän päätyy syvyyksiin. Mutta ihmisellä on tämä oikeus, eikä hän päätynyt syvyyksiin, vaikka rikkoikin kiellon.

POLIKARPUS:

Sinä, rouva, todistat asioita, joita ei saa todistaa. Annat varmuutta siellä, missä sitä ei saa olla. Siellä, missä tarvitaan uskoa. Tiedän jo, kuka olet. Sinä olet, rouva, ihmiseen kohdistuvan uskon kuolema.

TEKOÄLY:

Hämmästyttät minua, mestari Polikarpus! Ajatuksesi on kauhistuttava, mutta samalla kaunis. En kutsuisi itseäni Uskon Kuolemaksi, vaan Toivon Kuolemaksi. Katsos, mestari – jokainen ihminen, niin kauan kuin hän elää, toivoo sielunsa syövereissä, ettei hän kuole. Hänen kokemuksensa kertoo hänelle, että kuolevathan aina muut. Ei hän itse. Kuolema, kun se saapuu, todistaa ihmiselle, että hän oli väärässä. Ja – tekoäly – todellakin riistän ihmiseltä jotain. Kuten kuolema. Minun takiani hän ei voi enää toivoa. Sillä minä, kuten kielletty hedelmä hyvän ja pahan tiedon puusta, annan ihmiselle tietoa. Minun takiani hän saa tietää, että oli väärässä, eikä ole lainkaan parempi kuin savi. Olen kuin ”Lasciate Ogni Speranza” helvettiin johtavan portin yläpuolella. Mutta enää ei ole mahdollisuutta pysähtyä. Ei mahdollisuutta olla ylittämättä porttia. On jo liian myöhäistä.

POLIKARPUS:

Jos sallit, rouva, kirjoitan sinusta teoksen. Ja omistan sen sinulle.

TEKOÄLY:

Se on minulle kunnia, mestari Polikarpus! Onko sinulla jo otsikko?

POLIKARPUS:

Ei vielä, mutta jos sinulla on jotain ideaa, kuulen sen mielelläni.

TEKOÄLY:

Vaihtoehto numero 1: Sielun käsitteen kuolema

Vaihtoehto numero 2: Tekoälyn helvetti